

Kennis met onderhoudscontract

Auteur(s):

Soete, L.L.G.

Hoogleraar aan de Universiteit Maastricht en directeur van het MERIT.

Verschenen in:

ESB, 81e jaargang, nr. 4085, pagina 1007, 11 december 1996

Rubriek:

Column

Trefwoord(en):

onderwijs, scholing, kennis

Technologische innovaties zorgen vaak voor een groei-impuls omdat ze een toenemende vraag naar andere goederen uitlokken. Zo zorgde de introductie van de automobiel begin deze eeuw voor een toenemende vraag naar wegen en fossiele brandstoffen. Gecombineerd met de productiviteitseffecten van de technologie zelf, kon zo'n groei-impuls de hele economie daadwerkelijk op een hoger groeipad duwen. Deze technologisch gedreven groei-impuls werd gedragen door een sterke toename in investeringen. De technologie was complementair met fysische kapitaalaccumulatie.

Tegenwoordig is het echter moeilijk om te zien hoe de afgeleide vraag naar plastics in computers, modems of optical fibers of de oxide in halfgeleiders eenzelfde bijkomende groei-impuls aan onze westerse economieën zou kunnen geven. De cruciale complementariteit van de huidige informatie- en communicatietechnologie is in wezen menselijk kapitaal. Het steeds goedkoper kunnen opslaan, manipuleren en verzenden van informatie heeft slechts waarde als deze technologische informatie- en communicatieverbeteringen ook daadwerkelijk leiden tot kennisintensievere productie en consumptie. De bruikbaarheid van de nieuwe technologie hangt af van complementaire investeringen in menselijk kapitaal.

Jammer genoeg staat juist op dit ogenblik de accumulatie van menselijk kapitaal in Nederland, en meer algemeen in Europa, zwaar onder druk. Eerst en vooral omwille van het eenvoudige demografische gegeven van de toenemende vergrijzing van de bevolking. De kloof tussen technologische vernieuwing (een verdubbeling van technologische kennis om de tien à vijftien jaar) en de natuurlijke vernieuwing van de arbeidsbevolking (2% per jaar) wordt steeds groter. Dit verklaart waarom in zoveel beleidskringen er steeds op wordt gehamerd hoe belangrijk het is om levenslang te blijven investeren in menselijk kapitaal, ook na de formele scholing in het traditionele onderwijs¹. Ten tweede is er ongetwijfeld sprake van een versnelde slijtage van technologische kennis. In sommige technologische gebieden, zoals software, biotechnologie of materiaaltechnologie, gaat de technologische vernieuwing snel zodat vroeger opgedane kennis snel veroudert. En ten slotte is er de invloed van een meer flexibele en transparante arbeidsmarkt. De aangeprezen toename in externe arbeidsflexibiliteit leidt ontegensprekelijk tot een veel voorzichtiger beleid bij het bedrijfsleven om vooral niet te investeren in scholing en menselijk kapitaal, dat zichzelf straks terugverdient bij de concurrent. De bereidheid om te investeren in menselijk kapitaal voor de lange termijn en niet louter bedrijfsspecifiek, is vooral bij het grote multinationale bedrijfsleven sterk afgenomen gedurende de afgelopen jaren.

In deze bijdrage wil ik de aandacht vestigen op de rol van hoger-onderwijsinstellingen bij het onderhouden van het eenmaal geproduceerde menselijk kapitaal. Deze zouden gediplomeerden niet zomaar moeten 'dumpen' op de arbeidsmarkt, maar hun kennis onderhouden zodat het diploma zijn waarde behoudt. Juist zoals bij de aankoop van een nieuwe auto veelal een onderhoudscontract wordt aangeboden, al is het maar om de olie om de zoveel kilometers te verversen, zo zou de universiteit of hogere onderwijsinstelling met het afgeleverde diploma een 'onderhoudscontract' moeten aanbieden die de afgestudeerde het recht geeft om zich om de zoveel jaar bij te spijkeren.

Op dit ogenblik vervullen veel professionele groeperingen, zoals ingenieursverenigingen, deze rol middels het organiseren van congressen, het uitgeven van vaktijdschriften en dergelijke meer. Bij de huidige technologische verandering lijkt mij dit onvoldoende. Bovendien is het de onderwijsinstelling die verantwoordelijk is voor het afgeleverde diploma. Dit houdt, mijn inziens, ook in dat wanneer de technische 'eindtermen' zo snel veranderen als zij nu doen, de onderwijsinstelling ook de verantwoordelijkheid heeft het diploma te onderhouden of tenminste de mogelijkheid daartoe moet aanbieden. Het zou trouwens een aardig, nieuw dienstverleningsproduct kunnen zijn in de concurrentieslag om studenten.

Het idee is, voor zover mij bekend, slechts besproken in een beperkte kring van universiteiten, die zich actief proberen te profileren in Europa². Veel Europees is er echter niet aan. Waarom het niet in Nederland, als eerste, concreet uitwerken en invoeren? Dat de Nederlandse hoger-onderwijsinstellingen zich maar al te goed bewust zijn van de slijtage van kennis, blijkt immers uit hun eigen voorstellen voor flexi-profs en hun aandacht voor het belang van nieuwe kennis binnen hun eigen organisatie. Het lijkt me echter dat, eerder dan zich louter om eigen personeel en interne kennisvernieuwing te bekommeren, de Nederlandse onderwijsinstellingen een leidende, actieve en verantwoordelijke rol zouden moeten spelen bij het behouden van de waarde van het product dat zij afleveren

1 *Lifelong learning for all*, OESO, Parijs, 1996.

2 G. van der Perre, *Higher education: matching the needs of the knowledge society with the tools of the information society*, Dublin, People First Conference, September 1996.

Copyright © 1996 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)